

чинця) несправедливим, *перетворюється на необґрунтований акт відплати, помсти*.

Як вказував М. С. Таганцев “всепоглинаюча сила часу стирає шкідливі сліди, залишені злочином, заспокоює стурбовану громадську совість, робить покарання актом безцільної помсти, яка не відповідає сутності і гідності карного державного правосуддя” [9, 289].

Так чи інакше, але думається, що саме ці обставини є тут підставою звільнення від кримінальної відповідальності. Залучення до кримінальної відповідальності після закінчення строків давності суперечить принципам кримінального права і кримінально-правовій політиці країни. Отже, звільнення від кримінальної відповідальності у зв’язку із закінченням строків давності — є безумовно підставою для звільнення від кримінальної відповідальності.

Нагадаємо, як зараз виглядає цей закон у Кримінальному кодексі України 2001 року у порівнянні з трактуванням кодексу 1960 року.

Таблиця 1

КК України 2001 р.		КК України 1960 р.	
1) у разі вчинення злочину невеликої тяжкості, за який передбачене покарання менш суворе, ніж обмеження волі	2 роки	1) при засудженні до покарання не більш суворого, ніж виправні роботи або направлення в дисциплінарний батальйон	1 рік
2) у разі вчинення злочину невеликої тяжкості, за який передбачене покарання у виді обмеження або позбавлення волі	3 роки	2) при засудженні до позбавлення волі на строк не більше двох років	3 роки
3) у разі вчинення злочину середньої тяжкості	5 років	3) при засудженні до позбавлення волі на строк не більше п’яти років	5 років
4) у разі вчинення тяжкого злочину	10 років	4) при засудженні до більш суворого покарання, ніж позбавлення волі строком на п’ять років	10 років
5) у разі вчинення особливо тяжкого злочину	15 років		

Перебіг давності **зупиняється**, якщо особа, що вчинила злочин, ухиляється від слідства або суду. Особа вважається такою, що ухиляється від слідства або суду, якщо вона чинить дії, спеціально спрямовані на ухилення від кримінальної відповідальності (зміна адреси, прізвища, створення різного роду обставин, що змушують слідчі органи вести розшук конкретного злочинця). Перебіг давності строків повновлюється в цьому випадку з моменту затримання вказаної особи або явки її з зізнанням. Таким чином, звільнення від кримінальної відповідальності може мати місце лише із закінченням строків давності.

Питання про застосування строків давності до особи, що вчинила особливо тяжкий злочин, за який згідно із законом може бути призначено довічне позбавлення волі, вирішується **судом**. Якщо суд не визнає за можливе застосувати строк давності, довічне позбавлення волі не може бути призначено і замінюється позбавленням волі на певний строк.

До ухвалення нового Кримінального кодексу України 2001 року *питання про початковий і кінцевий* момент строків давності в юридичній літературі йшли гострі дискусії, особливо щодо злочинів, з матеріальним складом, триваючих і продовжуваних злочинів, а також злочинів вчинених у співучасті. Самий факт здійснення злочинів з формальним складом є закінченим діянням, а тому днем їх здійснення безперечно вважався момент безпосереднього виконання злочинцем об’єктивної сторони складу.

З приводу злочинів з матеріальними складами учені висловлювали дві точки зору. Згідно з *першою*, перебіг строку давності повинен починатися з моменту настання злочинних наслідків, оскільки вони складають обов'язкову ознаку даних складів. А *другою*, — з моменту виконання злочинного діяння, незалежно від часу настання суспільно небезпечних наслідків. Друга думка знайшла тепер законодавче закріплення: *строк давності обчислюється з дня здійснення злочину, тобто з моменту виконання конкретного діяння, і не залежить від настання наслідків*. Це більш доцільно і справедливо, оскільки рішення питання про залучення до кримінальної відповідальності не залежить від того, закінчено злочин (чи мали місце приготування, замах), і закон не встановлює в даному випадку для нескінченної злочинної діяльності будь-яких особливих правил.

Кінцевий строк притягнення особи до кримінальної відповідальності — момент вступу вироку в законну силу. При закінченні строків давності до цього моменту кримінальна справа, згідно карно-процесуальним законодавством не може бути порушена, а порушена справа підлягає припиненню на будь-якій стадії кримінального процесу. У разі здійснення особою нового злочину строк давності за кожним із них обчислюється окремо.

Своєрідно розв'язується питання про терміни давності при триваючих і продовжуваних злочинах. При триваючих злочинах давність строку обчислюється з моменту припинення за волею або всупереч волі винної дії/бездіяльності: наприклад, з моменту, зв'язаного з тривалим невиконанням обов'язків, покладених на нього законом (затримання, явка із зізнанням, добровільне виконання обов'язків, настання інших подій, що свідчать про припинення кримінально-правових відносин; втрата збереженої зброї; передчасна смерть дитини, від виплати аліментів на яку ухиляється винний і т. ін.). При продовжуваних злочинах термін строку давності починається з моменту здійснення винним останнього із злочинних актів, охоплених єдиним наміром і спрямованих на досягнення єдиної мети. Коли злочинна діяльність не була доведена до кінця, перебіг давності починається з моменту закінчення попередньої злочинної діяльності. Давність строку діє і не застосовується у разі наявності певних підстав.

Перелік підстав при наявності яких давність строку не скасовується

Таблиця 2

Планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни	ст.437
Порушення законів та звичаїв війни	ст.438
Застосування зброї масового знищення	ст.439
Геноцид	ст.442

Давність строку діє і не застосовується у разі вчинення злочинів проти миру та безпеки людства. Коло осіб, до яких, за чинним кримінальним законодавством не, може застосовуватися звільнення від кримінальної відповідальності внаслідок закінчення строків давності, таким чином, розширилося. Зараз це не тільки нацистські злочинці і громадяни, які брали участь в активній каральній діяльності проти своїх же співгромадян під час Великої Вітчизняної війни, але і ті, хто вчинить будь-який з указаних злочинів проти миру і безпеки людства.

Наприкінці відзначимо, що ст. 49 КК України в деяких випадках покращує, а в деяких — погіршує положення особи, що вчинила злочин. Так, згідно з п. 1 ч. 1 цієї статті особа звільняється від кримінальної відповідальності, якщо з дня вчинення нею злочину і до дня набрання вироком законної сили пройшло два роки, у разі вчинення злочину невеликої тяжкості, тобто злочину, за який передбачено покарання менш суворе, ніж обмеження волі.

